

TANDORI DEZSŐ

A csonka halállista

Kísérteties költemény Ambrose Bierc-nek

*Saját magunk halállistája minden
agyonballgatás vagy önkiterítés.
Mit kezdjem el, mi befejezhetetlen?
Vagy ahol jobb, ha sűrű a kerítés?
Fejtegessen, ami felfoghatatlan,
mert ugyanaz, mégis más – más agyakban?
S ne bízzam benne inkább: a latyakban
fű-gyökérként jobb lesz némán, el innen,
mégis vissza ide?
S hogy ennek végképp nincs már ideje,
számomra nem?
Halállistán minek vesztegetem,
minek feszegetem, halomba,
ami csak léggé válva teljes, máskülönben
hazudva, kacérkodva, futva csonka?
Mégsem hagy nyugtot, hát elkezdem, innen.
A többim: élve néma csendem.*

*Volt egy piszkavasunk, fa a nyele,
kijárt belőle. Fehér-vörös
izzítottam (tán jókedvem tele,
tán nyughatatlan alkatom vezérelt),
nem hittem, csaknem ifjú-börtönig
repít, hogy megforgatom: a kibélelt
nyél-lyuk anyaga szétlazult,
s a vas jó-kis-öreg némettanárnőm
feje mellett süvített el, lehullt
egy birkabőrre: majd' tűz lett belőle.
Mondom, ha a fejébe megy...
Ez egy.*

Ötvenhatban a Második Napon,
ültünk az iskolai díszteremben
(DISZ-teremben, későbbi KISZ-teremben),
én épp érettségi előtt. Tudom,
„mennyin” múlt – semmin, valamin –
hogy el nem kiáltottam magam, az időnk
szabadító szellemére?
magam krakéler jellemére
fogjam? mindegy, egész kicsin
múlt: „Le a vörös csillaggal!”, hogy ezt nem
kiáltottam, hátulról. Semmi másra
nem emlékszem. Aki ezt elkiáltja,
nem jut egyetemre, ma nem „csudált”
– utált, irigyelt, hülyének tekintett
stb. – költő, író, esszéista, mű-
fordító, nem elit-szar részese.
De semmi se. Nem lett volna erőm,
azt hiszem, hogy még inkább ellene...
vagyis még inkább ellenszélben, eddig
jussak. Néma maradtam. Erre ennyit
szánnunk elég, egy versszakasznyit.
Egy torokzárulás valamit néha megnyit.

Ugorjunk. Hess, elhallgatnivaló
jelentéktelenségek („Töredék”,
„Sárga könyv” sorsa, jámbor nyaktiló
volt az, a fordítások tömegét
szerezte nekem Eörsi, Európa
Könyvkiadó, a Gondolat adósa
volnék, ha nem dolgoztam volna tőr-
hetően, persze, egy „rend” volt a tőr-
nivaló, mondom, hagyjuk ezt...),
nézzük a következő kis Fejez”t.

Hetvennyolc. Már volt Szpéro és Samu,
két holmi veréb ők ma is sokaknak.
„Emberekkel foglalkozzék, barátom!”

*Az értelem sosem egy-állagú,
bármí hú meg hú, többvonalú álom.
És mondtam: más s más más s más más agyagnak
a megint más agyagnak. Én az agyagnak
dolgoztam, az örök Pornak, mikor
belémállt Örök-Anteuszi-Kor,
hogy semmikor minden és minden semmikor,
és maradtam „honi” földön, s a német
javaknak ellenálltam, Berlinének
sokunk örülhet, én csak e „házában”
csinálhattam meg, amit megcsináltam.*

*Szpéro és Samu, kér veréb halála
lett volna nekem ama „márka” ára.
Így vagyok márkásabb magamnak.
De nem két kézzel szedtem a jutalmat
mindezekért. Az idő – az Idő? –
visszakért (elvesz! Főleg ez, mit adhat
az idő) sokat, majdnem ép eszem
ment el, hogy itt maradt velem,
forma szerint köszönni az italnak
lehetett e kalandos,
már-már botrányos korszakot,
miközben üres meder habja kapdos,
hadart fél kéz, a második „dolgozott”,
és egyszer, hogy az árokból bevittek,
ágyhoz alsónadrágban kikötöttek,
majd hajnalban, fél-épségben haza-
felé jöttem, kamionos haverral
betértünk a Holdba, egy-két felesre,
aztán taxi, tényleg ideje lenne
jobbat aludni, mint begyógyszerezve
a Róbertban, kérdem sofőrömet:
„Hát a világban mára mi esett?”
„Semmi olyan nagyobb baj”,
mondja ő, „új orosz elnök van tegnap óta.”
Kire érti? Valami Gorbacsovra.*

*A Szesztiltóra! S Gorbacsov a vodka
egy fajtája ma. Tán halálomon
voltam. De túlestem... Róbertomon.*

*Kétszer fogytam le ötvenhat kilóra:
kilencvenről, nyolcvanhétről. A rák?
Ellenállás megfogyatkozatója
tenné? Akadt találgatás. Tovább!
Szervezetemben gyulladás,
holott volt közben jó bőven ivás:
mégis lefogytam csontra-bőrre.
Az ivás abbamaradása,
a test csontra és bőrre lefogyása:
kicsit túl kuszás vagy, Életkaszás!
Nem lesz túlzás e tombolás?
És valóban, mint a szerencse-játék,
kerülgetett, hogy egyébből kiszállnék,
az eltúlzott kollokvialitás vitt
olyanokig, mint szakasz, ez a pár itt.
Lábközi és maszekolás,
és minden más maszatolás:
és talán végérvényesük,
hogy se külön, se úgy-együtt.
És azok, amelyek között le-buktam,
e dolgok emeltek föl, javultukban.*

*A többiről: valami máskor.
Most, akár elalváskor
mondogatod: nincs semmi, csak az alvás,
aludj; így szuggerálom a soványkórt,
a csonka önhalállistán a várt tort,
mint amikor az éhkopp-kaja-bálba
megyünk, hallhatóan nem kajabálva,
koplalok, önmagam új kannibálja,
nem iszom, elvonó-tünetet állva,
és a józanságtól megrészegülve
lett meg e versnek is kipenderülte.*

*Hogy bár itt válnék halálra, körülte.
Darabokra is hullhatnék, kidűlve.
Minden darabomnak meglenne a ríme:
egy elrohadt vese – hogy a mese;
torok vérese, nyers – hogy volt a vers;
széteső bordák – formátlanja próza;
fogpergés – a szándékok szétaprózva;
csak a dráma, ott nem volt tehetségem,
hullám jó szaga szállna, lengne szépen.*

*De mondom, ez a halálnyista csonka.
Elbicegne – mint most – TD... a csonkja.*

Kihagyott szakaszok a „Csonka h.”-ből

*...Hányszor „fájt” val’mi úgy, hogy valakit
majd’ agyonvertem érte!
Vagy hogy ugyanez ülni odavitt
a párkány peremére!
(Legrosszabbra: harmadik emelet!
Még csodálják rémképzeteimet?)*

*Nem mondom el, nem mondom el,
nem mondom el, nem mondom el,
magamban csak gondolom el,
hogy magamban elgondolom,
magamban sem gondolom el már.
Magamban sem gondolom el.
És így teljes, míg rám nem dől, a leltár.*